

Людмила ОГНЕВА

ПОДАРУНКИ
ПРЕДКІВ

Людмила ОГНЄВА

ПОДАРУНКИ ПРЕДКІВ

2009

ОГНЕВА Людмила

ПОДАРУНКИ ПРЕДКІВ

Видання здійснено за рахунок автора

ОГНЕВА Людмила.

ПОДАРУНКИ ПРЕДКІВ. – Донецьк: Норд-Комп'ютер, 2009. – 60 с.: іл..

Сьогодні усі негаразди в суспільстві пов'язують зі кризою. Чи то економічною, чи екологічною, чи етнічною, чи демографічною, чи оздоровчою. Але всі вони у перекладі з грецької означають одне – "вирок". Варто було б замислитися над цим.

У пошуках виходу зі будь-яких криз нам треба звернутися до правитоків нашого народу.

У книзі розповідається про мудру традиційну українську звичаєву культуру, про вплив на здоров'я людини української пісні, молитви, оздобленого вишивкою одягу, традиційних українських танців.

Книга буде цікава як молоді, так і старшим людям.

© Огнева Людмила

Українська звичаєва культура

Дуже популярна сьогодні в суспільстві тема соціально-економічної кризи. Та якби ж то вона була одна! Існують ще і екологічна, і етнічна, і демографічна, і оздоровча. Варто було б замислитися над причинами цих явищ.

У пошуках виходу зі будь-яких криз нам треба звернутися до правитоків нашого народу – тих часів, коли розумні батьки вчили дитину вітатися і розмовляти з Природою, Сонечком, Вітром, Водою, Землею, Травами, Деревами, птахами, звірами, з усіма суцями в світі.

Втрата скарбів історичного минулого дорівнює втраті майбутнього. А може ми вже його втратили?

Та ні! Мудра традиційна звичаєва культура промовляє до нас через словникове багатство української мови, пісні, річне обрядове коло.

На підставі наукових досліджень вчені сьогодні стверджують, що наші предки сприймали світ не 4-х (три координати простору та час), а 8-ми і більше вимірним способом, де :

5-й рівень – розвинене яснобачення з усвідомленням дії різних сил у людині, просторі, часі;

6-й – ясний слух і розуміння мови всіх істот і сил природи;

7-й – ясне осягання структури, форми і устрою істот, простору і часу;

8-й – ясний інтуїтивний зв'язок з Божественним світом, відповідальність за його розвиток.

Символом восьмивимірного світосприйняття є дуже поширений мотив восьмикутної зірки. Його українські майстри перенесли і на рушники, і на сорочки, і на писанки, і на килими.

Отже, герої давніх билин, казок, пісень, колядок, які спілкувалися з Природою – не є фантазією нерозвинених народів.

Навесні діти зверталися до Сонечка:

“Ой, ти Сонечко, засвіти.

Землю нашу Матінку пригорни”.
І Ярославна – світла постать “Слова про Похід Ігоря” –
промовляла до Сонця:

"О сонце ясне, лагідне усім!
Навіщо, красне, промені жагучі
Простерло ти в безводному степу
На воїв мужа милого мого,
Звело їм луки спрагою, стягнуло
Журбою сагайдаки.."

докоряла вітрові:

"Вітриле, вітре, Стрибоже швидкий,
Навіщо мечеш стріли половецькі
На воїв мужа милого мого?
Хіба не досить віяти вгорі,
Ширяти попід хмарами важкими,
Гойдаючи на морі кораблі?
Навіщо ж ти веселощі мої
По сивій ковилі розвіяв?"

просила Славутича:

"Славутичу! Крізь гори кам'яні
Пробився ти у полі Половецькім.
Леліав Святославові човни
До полку Кобякового. Могуте!
Мені з неволі ладу прилелій,
Щоб я не слала сліз йому на море".

Дійшли до Бога плачі Ярославни:

На зорі
Заграло море, смерчі потяглися
Імлюю в степ: то Ігореві бог
Таким знаменням вказує дорогу
На землю Руську з тяжкого поло

В обжинковій пісні звертали до ниви:

Ой нивонько, нивонько, верни нашу силюнку.
Як ми тя зажинали, то ми силюнку мали,
Тепер ми марнесенькі, як лебідь білесенькі.

Переходячи в нову хату, господиня вибирала жар із

старої печі, шанобливо, звертаючись до Вогню, як до предка: “Ходімо, дідусю, на нове місце!” А перенісши його в нову хату, заговорювала: “Огонь-багач, не йди од нас! Хто тебе буде звати – не йди з хати!”

А у цій колядці - розмова зі дівровою та звіром:

– Чого ж ти шумиш, гей дубровонько?
– Бо в мені є чудное звіря, сиве оленя...
Ой ходить за ним можний панонько...

Воно ж йому каже:

– Ти за мнов не ходи,
Не труди собі рожну лаєньку
Ой зійду ж бо я в туги-луги,..
На бистрії води.
Там ти мене ймеш,
Там ти мене вб'єш.

Ще з однієї колядки дізнаємося як треба поділити громаду, щоб у суспільстві був лад.

А в соколонька двір в острозі...
А в тім острозі зелений явір,
А в тім яворі сильне гнізденько,
А в тім гнізденьку сив сокіл сидить.
Сив сокіл сидить жалібно квилить.

Їхав панич і хотів застрілити його, але сокіл сказав:

Не стріляй мене, красний молодче,
Красний молодче, премудрий стрільче!
А тобі я стану в пригодонці,
Загядну тобі три загадонці,
Три загадонці – три городеньки:
В першій городці коні сідлати,
В другій городці – бояри брати,
В третій городці собі панну взяти,
Собі панну взяти, із нею жити.

У староукраїнців був реальний поділ дозрілої молоді на дві групи (молодецьке і дівоче), а старші люди та діти творили окреме зборище. І у колядці йде мова про три городки: старих людей – господарський городок, де

можна коня дібрати, – другий – молодецький, де можна весільних бояр замовити, а третій городок дівоцький, де можна подругу вибрати не для іграшки чоловічої, а щоб з нею жити.

Сьогодні вчені досліджують: які духовні закони розвитку були закладені в традиції і звичаї в давні часи. А ще кілька десятків років тому про це заборонялося й думати. Тому-то ми втратили здоров'я нації.

Марія Петрівна Грицай завідувачка відділом Геронтології в Українському інституті екології людини у доповіді "Давньоукраїнська відична наука про оздоровлення душі, тіла, Природи" (на конференції "Буття українців", яка відбулася в Києві в Українському домі 21 травня 2005 р.) говорить::

"Відична індійська культура має давньоукраїнські витоки. Матеріальним доказом слугує манускрипт, якому понад 5000 років. Приніс його в Індію з берегів Дніпра давньоукраїнський мудрець-відун Цараки (Чараки - на санскриті), щоб зберегти ведичні знання від навали кочових племен, які, як сарана наступали на високорозвинену давньоукраїнську цивілізацію.

В наш час, постчорнобильський, індійські історики і лікарі звертаються до української інтелігенції: "Повертайте відичні знання в Україну!"

Про силу духовності і знань давньоукраїнської цивілізації свідчать і записи засновників Києво-Печерської Лаври.

Звідки ми можемо черпати ці знання?

Вони втілені і передаються в народі через звичаєву культуру. Треба тільки зрозуміти, розшифрувати те, про що нам говорять предки.

В журналі "Соціоніка, ментологія і психологія особистості" (№5, 2003, с. 79-81) Л. Літровник доводить, що на карпатських тарелях зображена найскладніша з відомих у світі космогонічна концепція найдавніших знань.

Ми знаходимося на підходах по розкриттю практичного значення українського національного одягу, пісні, вишивки, творів ужиткового мистецтва, звичаєвого річного кола, свят для збереження і відновлення здоров'я народу"

Вплив уславлення на людину та Природу.

Цар Володимир Мономах у своїй "Науці" дає дітям настанови: "Щоб не застало вас сонце в постелі... Віддавши досвітню похвалу Богові, а потім при сході Сонця, й, побачивши Сонце, прославете Бога з радістю".

З правічних часів дійшла до нас традиція уславлення.

Коли оминула біда і віруючі, і атеїсти автоматично прославляють Бога вигуком: "Слава Богу!" На рівні підсвідомості вони відчувають як знайти живильну силу. Предки передали нам і те, коли саме відбувається обмін енергією між космосом і людиною.

Володимир Мономах вчить уранці тричі прославити Бога. Прошу звернути увагу на те, коли вперше треба дати хвалу Богові: "Віддавши досвітню похвалу Богові".

Лікувальні зела збирають вдосвіта, деякі обрядові дії також відбуваються перед сходом Сонця, і Володимир Мономах пропонує проводити славлення у цей час. Чому?

За 7 хвилин до сходу Сонця різко змінюється спектр електромагнітних низькочастотних полів, що оточують людину. Це обумовлено дією сходу Сонця на іоносферу.

(Б.Владимирський, Н.Темурьянц. Влияние солнечной активности на биосферу-ноосферу. - Москва. 2000).

Це довів японський вчений М.Тамаката своїми двадцятирічними слідженнями.

"Досвітня похвала Богу" є ніщо інше як молитва.

Ця давня традиція наших предків привернула увагу вчених.

Марія Грицай про роль молитви говорить::

Слово «молитва» нашими пращурами застосовувалося в тому випадку, коли потрібно було чогось позбутися.

В етимологічному словнику української мови [1] слово «молитва» походить від «молити», «молитовний», «випроханий у Бога молитвами».

Є в нашій мові слово «немола» - той, хто не молиться, невмолимий - от його треба вимолювати. Там же [1] знаходимо слово «молибіг», що означає «жайворонок, який допомагає молити Бога».

Сучасні наукові дослідження Українського інституту екології людини, Санкт-Петербурзького інституту мозку людини РАН [2], японського вченого Ямото Масари доводять позитивний вплив уславлення і молитви на людину та Природу.

Нам довелось фіксувати за допомогою приладів ефект зменшення забрудненості землі радіонуклідами після читання уславлення і молитов до Бога.

Широко відомі дослідження канд. біологічних наук Т. П. Решетнікової [3], яка з 1984 року впродовж десяти років вела науково-дослідницьку роботу при Науково-технічному товаристві радіоелектроніки і зв'язку ім. О. С. Попова.

В роботі брали також участь канд. біологічних наук Є. Луцишина, канд. хімічних наук Т. Тернова, канд. сільськогосподарських наук О. А. Кочина та понад п'ятдесят осіб різних професій, двадцять з яких мали яскраво проявлені екстрасенсорні здібності, на даний час їх називають «псі-оператори».

Перший дослід був з насінням пшениці п'ятирічної давності, яка мала погане проростання. Частина зерна, яка була залишена для контролю, була висіяна в землю для проростання одночасно з зерном, на яке індивідуально діяли псі-оператори (екстрасенси) і з третьою порцією зерен, на яку було колективно подіяно славленням і

молитвою до Бога операторами.

Результати трьох посівів були різні. Перший - контрольний, який не мав впливу славлення і молитви до Бога, дав дуже рідкі, маленькі, ослаблені стебла, а індивідуальна дія псі-операторів дала кращу, але не високу схожість. Третє поле посівів після колективного впливу славлення і молитви дало сильні густі й високі стебла.

Аналогічні дослідження проводились з радіоактивно забрудненими зернами пшениці.

Тут контрольні посіви - без радіаційного ураження зерен проросли найкраще. Друге поле, де для посіву застосовувались зерна, які попередньо були радіаційно уражені, опромінені (10 крад), дало дуже слабенькі, малі поодинокі стебельця. Третє поле, де для посіву використали зерна захищені славленням і молитвами до Бога і також опромінені - 10 крад радіаційного ураження дало хорошу схожість і міцні стебла, які були тільки на декілька сантиметрів нижчі за контрольні.

Праці французького дослідника Луї Керврана [3] з вивчення спонтанної трансмутації, - перетворенню хімічних елементів в природі - показали, що живі системи здатні за допомогою своїх ферментів виконувати обмін протонами всередині різних атомних ядер і переводити одні хімічні елементи в інші.

Професор теоретичної фізики Олівер Коста де Бюргард [3], отримавши дані Керврана, теоретично обґрунтував можливість ферментативного нейтрино і зет-бозонів. Праці Керврана оцінюються авторитетними вченими як революція у фізиці, його монографії про трансмутацію в біології і геології перекладені мовами розвинених країн.

Отже, до чого з надзусиллями підходить сучасна наука, було відомо віруючим пращурам, які з глибини часів передали нам відичну науку з розумінням славлення, молитов і пісень - як духовного стрижня в житті людини.

Наші давньоукраїнські пісні, - стародавні веснянки,

колискові, пісні річного обрядового кола - це пісні славлення, які дають образне сприйняття будови світу.

Ми провели дослідження про вплив веснянок на здоров'я дітей і підлітків.

Дослідження проводились за участю гурту під орудою народної артистки України Валентини Ковальської «Чумацькі діти». Застосовувався метод біогальваніки - це вимірювання стану людини по 12 інформаційних каналах за відсутністю зовнішніх джерел живлення. Аналізувався стан таких інформаційних систем:

1. Легень і каналів, які доставляють кисень.
2. Перикарду, який координує роботу серцево-судинної системи.
3. Серця і всієї серцево-судинної системи.
4. Тонкого кишечника.
5. Каналу трьох обігрівачів.
6. Каналу товстого кишечника.
7. Селезінки і підшлункової залози.
8. Печінки.
9. Нирок.
10. Сечового міхура,
11. Жовчного міхура.
12. Шлунку.

У всіх дітей після виконання веснянок зріс рівень інформаційно-енергетичного стану органів і систем організму".

Доцент донецької консерваторії Олена Тюрікова займається дослідженням українського фольклору зі студентських років. Найцікавішу частину її записів складають пісні, збережені українськими поселенцями в Сибіру (Томська обл.). Коли прийшов час розшифрувати записи, виявилось, що не вистачає нот для передачі всіх звуків.

Багатство звукової палітри української мови відзначає і Марія Грицай: "Сучасний алфавіт з 33-х літер є дуже скороченим порівняно навіть з 45 літерами,

поданими Іваном Федоровим, потрібно відродити найбільше багатство – мовне, бо те, що з мовою – те й з людьми відбувається.

Автодидактика стверджує, що кожна мова має акцент на певному енергетичному центрі людини. Багатство звукової палітри української мови дає силу людині, тому що українська мова дає змогу відкрити верхні центри людини.

В індійських школах діти впродовж трьох років (у 6-8 класах) вивчають мову санскриту - прадавню українську.

Важливо, щоб і у нас майбутні педагоги були обізнані з нею.

Історична лінгвістика повинна посісти чільне місце".

Вплив українського національного одягу на здоров'я людини.

Продовжимо розповідь Марії Грицай про її дослідження. за участю працівників музею ім. Івана Гончара та дитячого гурту "Чумацькі діти" (керівник – нар. артистка України Валентина Ковальська)

Мова піде про вплив національного одягу на здоров'я дітей і дорослих.

"Вимірювання проводилися на спеціальній апаратурі за методами: біогальванічним та біоелектрографії.

Після виконання пісень-веснянок діти були продіагностовані. Потім вони одягнули на 15-20 хвилин українські національні сорочки і їх знову продіагностували. "Якщо пісня дає стрімко підйом інформаційно-енергетичного стану, то українські національні вишиті сорочки вирівнюють показники, наближаючи їх до фізіологічної норми. (...)

Ми побачили, що велике значення має якість, колір тканини, з яких вироблений одяг та символи, зображені на

ньому. (...)

А от наші українські широкі штани схожі на шаровари з домотканого полотна в два рази збільшили загальний рівень енергетики вже через 30 хвилин після того, як хлопець його одягнув.

Шаровари повторюють енергетичний кокон людини, не обрізуючи його ні з боків, ні з низу".

Марія Петрівна Грицай виявила негативну дію брюк на стан здоров'я дівчаток-підлітків. "З відичної науки відомо, що жінки не тільки анатомічно, а й інформаційно-енергетично мають відмінну від чоловіків будову, тому дівчаткам і жінкам бажано носити спідниці або довгі, нижче колін, елементи одягу і поєднувати їх із брюками" – радить науковець.

Дійсно, у східних народів жінки поєднують брюки зі довгими сукнями.

Підсумок, який сам по собі виникає, – один: в наш час, коли Природа страждає, від хижацькі налаштованої людини, треба повертатися до давньоукраїнської відичної звичаєвої науки і широко інформувати людей про те, що наші пращури були високоосвіченими людьми.

Вплив руху на здоров'я людини і Природи

У Природі все живе в русі за її законами. Але з того часу як люди вирішили не чекати від неї милості: створили штучні моря, осушили болота, змінили русла річок, почали їсти рафіновані продукти, почалися страждання та хвороби.

Природа виявляє активний супротив і вимагає від людини відродження гармонійного співжиття. Виявляється, що випрямлення річок шкідливе не тільки річкам, а й самій людині.

Дослідник Теодор Швенк [19] виявив, що:

- 1) ідеальним для річок є ритм меандрів - «безкінечника»;
- 2) сонячне затемнення уповільнює ріст рослин;
- 3) воді в річці притаманний спіральний гармонійний рух -

«безкінечника»;

4) тепла течія Гольфстріму не змішується з холодними водами і має форму «безкінечника».

5) Коливання руху Сонця в площині перпендикулярній екліптиці відбувається в ритмі «безкінечника»,

6) рух повітря в зонах високого і низького тиску нагадує символи наших вишиванок і глиняного посуду – Сваргу.

7) потоки повітря чутливого до звуків голосних а, є, і, о, у, які виходять з маленьких отворів, мають чітку ритміку «безкінечника»;

8) рух форми полум'я, чутливого до різних музичних інструментів (добре відлагодженої скрипки, сопілки і валторни), має гарну чітку ритміку «безкінечника».

Дуже цікавою є карта землі на якій зображено рух повітря в січні місяці на Європейсько-Азійському, Австралійському, Африканському та Американському континентах та океанах, що з'єднують їх. В цих місцях рух повітря в зонах високого і низького тиску теж як Сварги.

Незважаючи на вторгнення людини в гармонію життя і руху в Природі, вона має величезну здатність до самовідновлення, виштовхуючи людину з найбільш болючих місць.

А які резерви має людина і чому відична наука стверджує, що рух - це «скарбниця життя», «цілюща частина медицини»? Щоб бути здоровим, потрібно займатися дихальними і руховими вправами.

Наш хребет нагадує форму «безкінечника», і активізуючи потік енергії по ньому з допомогою гармонізуючих вправ, ми отримуємо доступ до життєдайної сили Всесвіту.

Тому вранці - вправа для підняття енергії по хребту «Вітання до Сонця», ввечері для зняття напруги і заспокоєння - вправа «Вітання до Місяця».

Найкращий час для вранішніх вправ є – вдосвіта. За 10 хвилин перед сходом Сонця треба вийти з будинку і

повернутися обличчям на Схід: 7 хвилин перед сходом Сонця йде з Космосу дуже потужна енергія.

А вдень працювати, пам'ятаючи, що від сходу до заходу Сонця кожні дві години змінюються п'ять фаз (кожна по 24 хвилини).

Перша – не благодатна для праці.

Друга – швидкої дії.

Третя – середня.

Четверта – благодатна для праці.

П'ята – дуже благодатна для праці.

Але, дотримуючись цього розкладу, не забувайте що і у будень, і в свята духовні та земні служіння будуть мати більшу дію при поєднанні українського національного костюму, мудрої старовинної пісні і руху (танцям).

Кожний танок має свою філософію. Вражає своєю мудрістю так званий *кривий танок*. У *кривому танці* забивають в землю три кілки на три кути (як символ трьох виявів світу: тіло, дух, розум), беруться за руки в два ряди і крутяться поміж ними рядами. Ладний рух, де немає кінця, як співають при *кривому танці*, символізує нескінченну божественну гру.

А ми кривому танцю

Не виведемо кінця,

Бо його треба вести,

Як віночок плести.

Вести *кривий танок* означало перебувати у вічному процесі світотворення. Всесвіт ніколи й нічого не відкидає, тому що кожний атом є часткою цілого, а ціле аж ніяк не може існувати, якщо відсутня хоча б якась його частка.

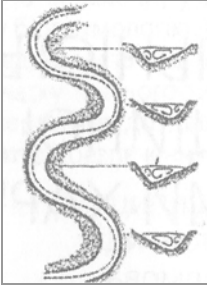
Кривому танцю йдемо,

Кінця му не найдемо,

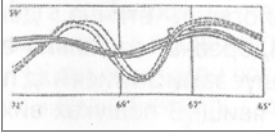
Додатки складено за матеріалами праць Теодора Швенка [6] і Володимира Волкова [7].

ДОДАТКИ

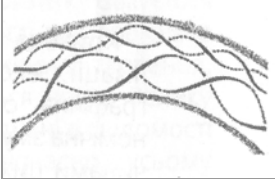
Русло річок

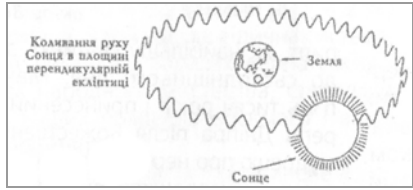
Тепла течія Гольфстріму тече у холодніших водах океану

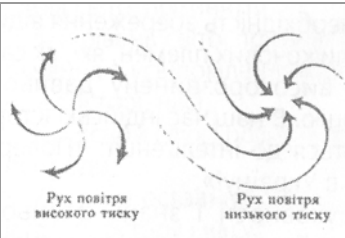
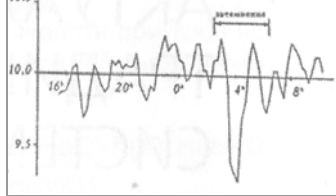
Спіральний рух води в річці

Коливання руху Сонця в площині перпендикулярній екватору

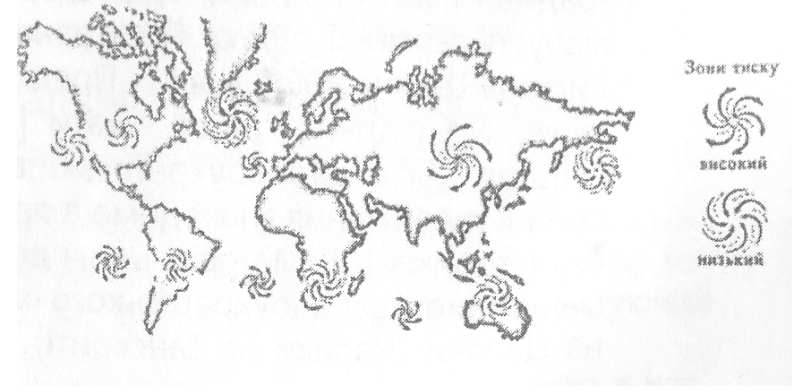
Сонячне затемнення сповільнило ріст рослин

Рух повітря високого тиску

Рух повітря низького тиску

Райони високого та низького тиску в січні

Вплив різних музичних інструментів на форму полум'я

Добре
відлагоджена
скрипка

Погано
відлагоджена
скрипка

Сопілака

Валторна

Вплив голосних а, є, і, о, у на потік повітря

Використано:

1. Етимологічний словник української мови. Том 3. - Київ. «Наукова думка». 1989 -с. 501.
2. Газета «SOS». -Санкт-Петербург. № 8 (11) 1999 - с. 18
3. Таміла Решетникова. Космическая миссия человека. - Київ. Издательско-полиграфический центр «Знание». 1994 - 30 с.
4. Л. Літровник Журнал "Соціоніка, ментологія і психологія особистості" (№5, 2003, с. 79-81)
5. М. Грицай – "Давньоукраїнська відична наука про оздоровлення душі, тіла, Природи" – матеріали науково-практичної конф. "Буття українців" 2005 р.
6. Теодор Швенк. Чувствующий хаос. - Москва. «Новый центр». 2003. - 215 с.
7. В. В. Волков. Медицина бессмертия и 280 лет земной жизни. -Санкт-Петербург. «Сфинкс СПб Валери СПД». 2002 - 288 с.
8. О. Віженко. Україна кохання. – Київ. "Деркул". 2005 с.140

Кроки до істини

Мистецтво, успадковане від предків...

У засобах масової інформації, зокрема, у “Сільських вістях”, “За українську Україну”, “Донецькому кряжі – плюс” останнім часом обговорюється тема, пов’язана з Національною спілкою майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ), у якій Київська влада забирає приміщення, що ставить під загрозу існування Спілки. На її захист став Союз Українок. За моєю пропозицією делегати V з’їзду СУ звернулись до Президента, Прем’єр міністра та київського міського голови. До них також звернулись працівники установ культури, майстри Донеччини, керівники культурних установ, навчальних закладів та культурно-просвітницьких організацій Донецької області. Відправлено звернення до народного депутата Раїси Богатирьової.

Створена НСМНМУ у 1990 році. На установчі збори приїхали представники 24 областей, окрім Донецької. Хтось, а не майстри, вирішив, що нам Спілка не потрібна. Я, особисто, зверталась до Обласного науково-методичного центру народної творчості, яке тоді очолював Донат Патріча, з пропозицією створити осередок Спілки майстрів. “Нет!” – була відповідь. А Спілка майстрів нам всім в Україні, від Сходу до Заходу, була потрібна.

З майстрами всієї України обговорювались питання: про “Прикмети й критерії нашого народного мистецтва”, “Специфіку народного мистецтва”, “Феномен народного мистецтва в суспільній свідомості України”, “Генетичну природу традиції та інновації”, “Відродження православного мистецтва” та ін. Справжнім скарбницею знань стали публікації у кварталнику “Народне мистецтво”, що видає НСМНМУ. Але для нас, у Донецькій області, ця інформація була і є недоступною. Чи можна у нас купити українську книгу, часопис, або газету, щоб хоча

би з них дізнатись про новини в українському мистецтві? Про заходи, які проводила Спілка ми дізнавались, коли вони вже відбулись. Виявляється, спілка запрошувала і нас, звертаючись до відповідних державних установ, бо ж не було спілчанського осередку. А сьогодні поширюється думка: “Донецьких Київ не визнає.” І як докір: “Тільки одного майстра з Донеччини прийнято до Спілки”. Тобто мене.

Я ж попала у поле зору відомої в Україні мистецтвознавиці Лідії Орел ще у 1994 році (того разу я привезла на III з'їзд Союзу Українок свої вишивки). 1995 року отримала від Л.Орел запрошення на Всеукраїнську виставку-ярмарку, які щорічно влаштовує Музей народної архітектури та побуту НАН України, а там вже відбулось знайомство з головою Спілки майстрів лауреатом Національної премії ім. Т.Шевченка народним художником України Володимиром Прядкою. Він запитав мене, чому не взяла участь у Всеукраїнській виставці-конкурсі “Український вишитий рушник”: “Оцей рушник ми б відзначили”. А я, навіть, не знала з ким розмовляю, і дивувалась – чому такий натовп оточив нас, бо ж дуже довго Володимир Прядка розмовляв зі мною, цікавився станом справ народних ремесел на Донеччині.

Вже 12 років я підтримую зв'язок зі Спілкою майстрів. Стати членом НСМНМУ не мріяла. Але коли на Донеччині почалось нищення мистецьких творів, зрозуміла нам потрібен осередок НСМНМУ. Та стати членом спілки майстрів народного мистецтва не просто. Правила для всіх однакові. Вони закріплені Статутом. Одного володіння прийомами ремесла – недостатньо.

Поміж деяких митців-аматорів побутує думка, що мистецький твір можна творити й не дотримуючись об'єктивних законів. “А мені так подобається! Я так хочу!” Але ж інтуїції та логіки не завжди достатньо. Як вислід: твір – не досконалий. Та не їх вина, а біда у тому, що донецькі майстри відлучені від національного життя і

торують шлях самотужки.

Народне мистецтво є найбільшим скарбом українського народу. В ньому закодована вся наша багато тисячолітня історія. В різьблених, вишиваних, тканих орнаментах, що є слідами давнього піктографічного письма, можна прочитати про глибини нашої Пракультури, про землю, на якій 7 тис. років виникла хліборобська цивілізація.

В успадкованому нами народному мистецтві ми до сьогодні бачимо сліди віри предків у Богиню – Праматір нашого Роду, культ Сонцеликого Дажбога, восьмикутною зорею якого стрічаємо новий рік, розшитими рукавами славимо жіночу вроду й знаками-оберегами захищаємо груди чоловіка, вишитим на рушнику Деревом життя благословляємо створення сім'ї, новонародженого й проводимо небіжчика в останню путь.

Треба донецьким критикам і тим, хто біля його культурного керма, усвідомити, що термін “НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО” означає МИСТЕЦТВО, УСПАДКОВАНЕ ВІД ПРЕДКІВ. Це поняття було введено у мистецтвознавство Данилом та Вадимом Щербаківськими, і підтверджене практикою впродовж усього ХХ ст. Тож, зрозуміло, що член НСМНМУ, повинен матеріалізувати у своїх творах дух народу. Відчувати ритм, кольористику, пластику, притаманні національному народному мистецтву, знати і розуміти його символіку, афористичність.

Нам мешканцям сучасних міст для душевної рівноваги з рідною землею не вистачає в побуті повногрудих глеків, тканин, вишитих виробів, різьблених та розписаних меблів. Маючи в своєму домі вироби, не властиві нашій культурі, ми все життя страждаємо від розбалансування психіки, ніби ми не вдома, а в гостях. Ритми речей, що залежать від пластики, кольору, ритміки та масштабу орнаменту, повинні співпадати з біоритмами Землі, в унісон з якою б'ється наше серце. А ми живемо в

світі чужих речей. Спілкуємось мовою, ритм якої не співпадає з ритмом нашої рідної.

Отже, завдання народних митців – творити світ українських речей, тоді народ почуватиме себе комфортно. Національна Спілка майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ) – сьогодні єдина в державі творча спілка, що залучена до реалізації Закону України "Про народні художні промисли в Україні", положень Указу Президента України "Про відродження традиційного народного мистецтва та народних художніх промислів в Україні", розробки державної програми "Про відродження, збереження та розвиток народних художніх промислів в Україні". Вся Україна за підтримки НСМНМУ почала цей шлях ще у 1990 році і створює відповідні умови.

Коли випадає приїхати до Києва і прийти до Спілки, то маєш можливість поспілкуватись з головою НСМНМУ заслуженим діячем мистецтв України Євгеном Шевченком, мистецтвознавцем Володимиром Титаренком, керівником виставкового центру Валентиною Корнієнко. Ніхто з нас ніколи не відчув зверхнього ставлення до донецьких.

Наші майстрині вже чотири роки беруть участь у Всеукраїнських виставках, організованих Спілкою. Гідно представляють наш край.

НСМНМУ видав каталоги "Народні художні промисли України" (2004), "Український вишитий рушник" (2005), "Українське народне мистецтво" (2005). Готується до друку каталог за 2006 рік. У кожному з них ви побачите імена 7 – 10 майстринь з Донеччини. А за підсумками конкурсу "Український вишитий рушник" (2005) лауреатами стали Людмила Огнева, Ізольда Яхно, Ольга Журба, відзначена дипломом робота Валентини Білаш. Тоді ж проходив Всеукраїнський конкурс дитячих творів, про який у Донецьку нас ніхто не попередив. Але НСМНМУ само подало на конкурс роботу Олі Журби.

Результат – перше місце. Чи свідчить все це, що донецьких Спілка не визнає? Здається, хтось дуже не хоче, щоб у нас постав осередок НСМНМУ. Але я впевнена – у нас буде осередок Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Буде і НСМНМУ.

”Донеччина” № 42 5 червня 200

Традиції та життєдайність етносу

“Краса збереже світ, якщо вона спрямована на добро”.

Федір Достоєвський

Нещодавно побачила світ монографія кандидата психологічних наук Володимира Куєвди “Міфологічні джерела української етнокультурної моделі: психологічний аспект” (далі – Монографія), яку видав у Донецьку Український культурологічний центр.

Автором сформульована система цінностей, яка має скласти психологічний стрижень національної ідеї. В. Куєвда доводить, що народ, який свідомо, чи напівсвідомо формує свій спосіб життя за законами тисячолітньої традиції, забезпечує життєдіяльність свого етносу. Як важливо розуміти це зараз, бо Україна з її прадавніми коренями проходить сьогодні шлях неабиякої трансформації. І їй слід, залишаючись відкритою до найновіших вимог часу, не забувати про ті корені. Де ж їх шукати? Про це у свій час писав Іван Франко: *“Невичерпна скарбниця є народна мудрість і мистецтво, вони сягають сивої давнини, розвиваються тисячоліттями, дають насагу поетам, письменникам і малярам. Історикам і науковцям дають поштовх до праці і розшуків.”* (Львівський кур’єр, 1884).

Минає все, вмирають покоління, все перетворюється в прах, лишається тільки дух народу, матеріалізований у творах народного мистецтва. Народне мистецтво є найбільшим скарбом українського народу. В ньому закодована вся наша багато тисячолітня історія.

В елементах малої архітектури, екстер'єрах та інтер'єрах будівель, вітрових дошках на причілках будинків, “коньках”, оформленні криниць, господарчих приміщень, вітражів, в оздобах меблів втілені архаїчні уявлення про “подію-подій” – народження життя. Графічні символи творення стали основними елементами більшості традиційних українських орнаментів. Вони зустрічаються на керамічному посуді, декоративних виробах (килимах, обрусах, рушниках тощо). Проте у більшості випадків для користувача ці символи залишилися ознаками красивого, втративши розуміння глибинного змісту. Але найгірше те, що майстри, які вважають себе народними, намагаючись створити щось своє оригінальне, руйнують усталену систему символів. Тут впору нагадати застережуючий вислів французького філософа Мішеля Фуко: “руйнування символів доквілля руйнує саму людину” (В.Куєвда. Монографія).

Ілюстрацією ідей, висловлених у згаданій вище монографії Володимира Куєвди, є твори членів Національної спілки майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ), які з 26 вересня по 28 жовтня експонуються у приміщенні Донецького обласного художнього музею. Організатори виставки намагаються продемонструвати не тільки рівень майстерності учасників, а й привернути увагу народних умільців на те, які види традиційного народного мистецтва мають перспективу розвитку в нашому регіоні, та дати уявлення про традиційну графічну символіку, що використовується на рушниках, прикрасах з бісеру, кераміці, писанкарстві, різьбярстві, лозоплетінні. Окрім того, виставка творчих робіт членів та претендентів у члени НСМНМУ є першим кроком на шляху створення осередку Спілки на Донбасі. Таку думку висловив, присутній на відкритті виставки, заступник голови НСМНМУ, заслужений діяч мистецтв України Володимир Титаренко.

Керамічні твори на виставці представляють багатофігурні сюжетні композиції “Колядники”, “Осінь. Весілля”, традиційні окарини, брязкальця, дзвони відомого в Україні художника Федора Куркчі (Донецьк) та декоративні пласти, мала пластика, іграшки-свистунці Миколи Ярошко з Луганська.

Олександр та Леонід Терещенки зі Сіверо-Донецька презентують вироби з дерева, рясно оздобленими різьбленням. Дивують мереживом з лози та вишуканістю форм кошики, таці та оплетені пляшки Володимира Баканова з Рубіжного.

Для більшості відвідувачів будуть несподіваними оригінальні за авторською технікою виконання писанки Тетяни Коновал (Свердловськ), яка використовує трипільські, давньослов'янські мотиви.

Вас познайомлять: з епохою козацького бароко рушники Світлани Ігнатченко (Запоріжжя) та Надії Денисюк (Мелітополь); з полтавськими техніками вишивки – рушники Олени Спеціальної (Красний Луч), Євдокії Антонової та Лідії Задорожньої (Донецьк); з технікою вишивки Східного Поділля – рушники Людмили Огневої (Донецьк).

Привертають увагу блискучі вироби з бісеру Юлії Сокол, Ірини Рудневої з Маріуполя, Надії Калантай з Красноармійська. І, як завжди, біля прикрас, створених Зоєю Хмарою (Донецьк), зупиняються не тільки молодь та жінки. Сьогодні зі зацікавленістю поглядають на котільйон чоловіки. Не кожний з них може пишатись таким освідченням в коханні. Не тому, що позбавлені кохання, а тому, що їхні подруги не вміють так елегантно освідчитись.

З перших відгуків відвідувачів зрозуміло, що побачене не тільки милує око, а й кріпить віру в краще майбутнє України.

“Донеччина”, №76, 12 жовтня 2007

Вузир-козир – книга буття українців

Останнє тисячоліття в історії України відоме неймовірними зусиллями нищення будь-яких проявів “українства”. Але воно витикалось в кожному поколінні, поставало і поставатиме й надалі. Окрім збереження мови, пісень, обрядів, матеріальної культури тощо, зберігся також спільний для українців спосіб мислення, спільні риси характеру, а звідси – й однакова поведінка за певних умов. Пошуку витоків того незнищеного “українства” присвятила свої наукові дослідження Надія Денисюк.

Після тривалого аналізу цілком конкретних проявів “українства” Н.Денисюк прийшла до висновку, що вони (прояви) лежать на рівні підсвідомості, передаються від діда-прадіда, незалежно від того, яке на сьогодні “начальство”. Це означає, що українські національні риси формувались за умов дуже тривалої (понад сотню поколінь) і дуже жорстокої організації суспільства. Таке впорядковане, яким було праукраїнське суспільство 4500 років тому, навряд чи здатна зробити зараз будь-яка держава. Цей період української історії має назву “трипільської культури” завдяки місту Трипіллю під Києвом, де речові докази його існування знайшов археолог Інокентій Хвойка.

Надія Денисюк аналізувала згаданий період під кутом зору соціології, теорії релігії, використовуючи інформацію з історії, археології, географії, етнографії, психології, інформатики та інших наук. Вона намагалася створити “інформативну систему понять, за якою можна було б читати тексти поза нашими знаннями.” Їй таки вдалось отримати систему кодування усної мови чи то пак, – письмо праукраїнців. Нажаль, Надія Денисюк пішла з життя, не завершивши свою працю. Залишилися журнальні статті та книга “Праукраїнська цивілізація”, де описано лише загальні риси системи кодування праукраїнської мови.

За думкою автора праукраїнці довірили свою мову зіркам як вічній надійній пам'яті. Адже вік зірок вимірюється мільйонами років, а зміни у їхньому розташуванні повільні, 5-7 тисяч років для них – це мить.

Найзручнішими для спостереження на широті біля 50° у часи, про які йде мова, були зірки скупчення Плеяди (Волосожари) в сузір'ї Тільця. Кожну зірку скупчення праукраїнці позначали певним скороченим словом. З назв зірок складались “розповіді” – тексти літературні, релігійні, пояснювальні, заповіді, заборони, які зазвичай передавалися усно за допомогою співу, повторювань та у витворах гончарів.

Десь у III тисячолітті до н.е. праукраїнці починають записувати тексти (розповіді зірок) на *папиру* (сувій з липового лика). Глеєм, що стікає влітку з листя липи, наносили на папиру карту скупчення Плеяди, і, поєднуючи лініями зірки, переносили таким чином існуючу інформативну систему. Виявилось, що лінії з'єднань складають певні малюнки і вся система теж являє собою не просто схему, а малярський витвір. Отримане зображення повної інформації (Головної книги буття), яку праукраїнці записали на папиру, зберігалось в таємниці і доступ до неї був обмежений.

Цій схемі були дані назви, серед яких автор вибрала *лишти-козир* та *вузір-колозир*, об'єднавши у **вузір-козир**. Вузір-козир є одночасно і абеткою, і збірником всіх можливих малюнків. Сам вузір-козир і окремі малюнки з нього, тобто тексти, писали на рушниках та писанках, однак сам вузір-козир брали з папири. Виколювання вузорів на рушниках та розписування писанок входило в обов'язки *киви*, що складали провідну духовну верству суспільства. Це вони створили систему писемності і книгу буття.

“Вузир-козир виконував ще й функцію Головної книги буття праукраїнців, яка навчала, пояснювала, розповідала, впорядковувала і звеселяла, торкаючись

духовної, матеріальної, психологічної сторін життя людської спільноти і життя окремої людини в ній. Вона подає також опис чужих країв, небесних світил, рослин тощо. Можливо, спеціальні тексти (наприклад щодо лікування) слід шукати у вузорах (малюнках) рушників, писанок”. (Н. Денисюк. “Праукраїнська цивілізація”, с. 14-15)

Слово “вузир” завжди вживалося вишивальницями, але вже давно вони не сприймають сам вузир, як інформацію, лише як прикрасу. Однак, праукраїнське виколовання вузору на одягу і на рушниках однозначно було викликано віруваннями та обрядами.

Рушники тоді були, як святе письмо, і навіть прати їх мала право особа (*віда*) з провідної духовної верстви суспільства.

Вишивання було життєвою необхідністю, бо кожна людина в суспільстві повинна була дотримуватись певних правил. Ці правила були розписані до дрібниць з урахуванням соціальної та особової психології, необхідних змін у доквіллі. Отже в кожній оселі мав бути як вузир-козир, так і окремі тексти, які мали відношення до цієї родини, або суспільної верстви. Особливо багато уваги приділено у вузорі-козирі козакам.

Ставлення до писанок, різьблення, гончарства, хорového співу (а капела), танців було таке ж саме як і до рушників.

Надія Денисюк встигла відтворити в сучасному вигляді не всі тексти вузіра-козира. Але вже те, що подано у книзі “Праукраїнська цивілізація”, дає уяву про життя того суспільства.

Цікаво, що праукраїнську цивілізацію в III тисячолітті до н.е. очолювали жінки. Киви (киві), кими, деми розподіляли між собою сфери накопичених знань. Кими відали водну стихію, деми – різні технології, киви – гуманітарні речі: медицину, астрономію, астрологію, філологію тощо. Проте їх об’єднували спільна царина –

рідне суспільство та спільна мета – зробити своє суспільство, свою націю якомога досконалішою, тобто якнайкраще пристосованою жити в гармонії з довкіллям і між собою. Практично це здійснювали через життєво необхідні обряди і правила поведінки, від яких не міг відступити ніхто, бо це означало зраду вірі.

Український етнос глибоко всотав традиції матріархату, ревно зберігав їх всі ці тисячоліття, вони стали для українців природними. І завдяки цьому вдалося відкрити прадавнє Слово (вuzір-козир), зміст якого пояснив причину незнищенності “українства”.

“Донеччина” № 90 4 грудня 2007

Орнамент – оздоба чи магія?

Слово "орнамент" походить від латинського слова *ornamentum*, що означає - *оздоба*. Складаються орнаменти з елементів, які *ритмічно* повторюються . Зосереджуючи увагу саме на це (*ритмічне повторення*), можемо вести розмову про орнаменти різнокольорові, як видимі, так і ті, що невидимі для ока людини, тобто електромагнітні. Адже видимі кольори сумарно можуть давати зовсім інший електромагнітний колір.

Колись бабусі-знахарки, яких на Україні називали "планетарками", збираючи у певні дні і години лікарські зела, добре *відчували* з яким кольоровим спектром пов'язана кожна квітка, і який орган тіла людини добре нею лікувати, бо *відчували* який кольоровий ритм випромінює кожен орган людини.

Отже людина - це теж свого роду орнамент, зітканий з генів та емоцій, з вродженим біополем та доповненим вихованням, освітою, працею. Біополе в певних умовах можна бачити у вигляді різнобарвного світіння - аури. В барвах аури відбивається стан психіки - байдужість мигтить сірим, гнів спалахує червоно-чорним, інтелект світиться жовто-золотистим, духовність - голубим. Таким чином, блакитно-жовтий колір аури - це

колір інтелектуально і духовно розвиненої людини. Наші предки побачили в цьому національний символ. Вони не вмiли фотографувати, але, мабуть, вмiли бачити ауру краще від нас.

Сучасна наука про відчуття випромiнювання (радіоестезія) стверджує, що на земні емоційні ритми (музика, співи, танці, слово, поезія) накладаються космічні сигнали електромагнітних полів. Здається, ніби цілі етнографічні терени просто-таки "підігнані" під певні орнаментальні ритми. "Космічне випромiнювання, яке йде від усіх небесних тіл, охоплює всю біосферу, проймає її всю і все в ній... Біосферу не можна досягнути в явищах, які на ній відбуваються, якщо буде упущено цей її зв'язок з будовою цілого космічного механізму..." - писав Володимир Вернадський¹. Отож специфіку життєвих і творчих ритмів насамперед слід вбачати в енергообміні географічного рельєфу з Космосом, у взаємообміні інформацією між Землею та Космосом за допомогою електромагнітних випромiнювань.

У давнину ці явища добре відчували ті, хто був "посвячений" , тобто був поставлений "на сторожі" інтересів свого народу. Відступництво від рідних орнаментів у музиці, танцях, співах, одягові трактувалося ними як зрада і підлягало карі. Трагічна доля спіткала сина скіфського царя - Анахарсиса, який жив 5 тисяч років тому і вважався великим філософом. Повертаючись з мандрів у рідні степи, він зупинився у Кизику (Греція), де в той час відзначали свято Матері Богів, і дав обітницю - принести їй жертву по такому ж обряду, якщо дістанеться додому здоровим і неушкодженим. По поверненні так і зробив, але під час виконання ритуального танцю зі зображенням Матері Богів на шиї був убитий стрілою з лука своїм рідним братом - царем Савлієм за зраду рідних звичаїв.

Давні орнаменти - це не тільки зорові магiчні знаки-

¹ В.Вернадський - Перший Президент Української Академії Наук. один з її засновників.

обереги, це - ще й спосіб вижити. Відомо, що трипільські поселення будувалися концентричними колами з майданом посередині. За законами радіоестезії можна допустити, що такою структурою наші предки оберігали своє поселення від шкідливого впливу підземного випромінювання, оскільки коло мало магічно-ритуальну функцію оберєга.

Переключимося на так звані "передавачі кам'яного віку" - на кам'яні кола, дольмени й менгіри, які, як виявляється, були генераторами акустичних та електромагнітних коливань. І хоч енергія випромінювання кожного окремого каменя була невелика, але точне розташування всіх каменів разом, форма кола, форма дольменів, матеріал, з якого вони виготовлені, орнаменти на стінах камер створювали могутній енергетичний потік, який біологічно впливав на людину: або руйнівнo (при частоті коливань 3, 16, 35 гц - інфразвуковий діапазон), або лікувальнo (на ультразвукових частотах). Саме орнаменти - зубчасті лінії, зигзаги, концентричні кола, спіралі були отими підбудовними контурами, за допомогою яких "підганялися" потрібні частоти випромінювання.

Навіть у пантеоні язичницьких богів, при князеві Володимирі, на Старокиївській горі стояли позолочені кумири, покриті символічними знаками, які, на думку вчених, задавали певний енергетичний ритм-орнамент цій території. Але орнамент, як і все у світі, любить триєдність: форма-матеріал-орнамент. Все це разом і створює потужну енергетику. Ми знаємо, що давні собори будувалися на "добрих" місцях, де людина відчувала благотворний вплив енергопотоків. Конструкція собору, енергетично якісний матеріал та форма купола будови, зведена з урахуванням точки золотого перетину² - все це, безумовно, впливало на біополе людини, морально і фізично зцілювало її.

Модельки трипільських хат, знайдені під час

² Точка золотого перетину поділяє пряму так, що більший відрізок дорівнює -0.62 від загальної довжини

розкопок, вказують - мазані білою глиною стіни хат розмальовувалися і ззовні, і зсередини. Сьогодні вже відомо, що біла глина випромінює поле близьке людському, тому добре впливає на стан здоров'я.

Так само повсякденно оберігав людину від хвороб, від поганого ока білий, оздоблений орнаментом, одяг. Адже добрі думки й побажання вкладала майстриня, коли пряла нитки, ткала полотно, відбілювала його на сонці, кроїла, вишивала й шила. Хіба це не установка на добро, на оберіг тому, хто носитиме ту річ?

Давні магічні знаки - *обереги*: восьмипелюсткова розетка чи квітка - Сонце; ромб чи квадрат - Земля; хвиляста лінія - Вода. Один з найдавніших і найпоширеніших мотивів - Праматір Світу, яка постаттю своєю нагадує Дерево Життя або трипроменевиий знак трисуття. Трипромінних - універсальний оберіг - енергетичний резонатор, який проявляє себе на всіх електромагнітних хвилях діапазону людського біополя і невидимого для ока ультрафіолетового кольору (він оберігає людину від низьких енергетичних випромінювань, хвороб, патогенного випромінювання з-під землі).

За свідченням літописців, творити обереги-орнаменти мали право тільки дівчата й жінки, які належали до вищого суспільства. Так, дружина князя Рюрика Ростиславовича Анна сама вишивала і для своєї сім'ї, і для оздоблення Видубицького монастиря. Очевидно, цей звичай пішов ще з орійських часів, коли носіями ведичних знань і законів, творцями "ритмів життя" були рамани-брахмани. А хіба узорі-орнаменти не є виявом ритму життя? Обереги-орнаменти могли творити для своїх людей й передавати їх в часі тільки ті, хто розумів їх енергетичне значення і призначення.

І в наші дні жінки люблять орнаментований одяг, але він вражає стандартністю узорів. І це в Україні, де така різноманітність у вишивці та багатство візерунків, накопичених століттями. Оті, виконані за програмою,

машинні вироби з Туреччини та Польщі - досконалі, а душу не гріють у прямому розумінні цього слова. Згадую, як одного разу моя знайома художниця Інна Іванівна Лукаш незвичайним, на мій погляд, способом відібрала один із трьох, запропонованих їй, орнаментів. Вона провела рукою над папірцем і сказала: "Цей орнамент мій. Від нього мені тепло". Саме цей малюнок відзначили всі, хто бачив його раніше. А відрізнявся він від інших округлою формою елементів, з яких складався, та ритмом їх повторення. Думаю, саме це сприяло тому, що відбувся взаємоенергетичний обмін.

Отож, мабуть, поки наш традиційний одяг не стане щоденною потребою (японцям кімоно не заважає бути цивілізованою нацією), поки народна архітектура не облагородить наших жител, поки ми будемо цуратись свого слова, музики, поезії, танців, тобто поки ми будемо жити у ритмах, не притаманних нашій нації, доти не буде згармонізоване наше людське єство, доти українцям не відродити своєї культури.

"Світлиця", № 36, 18 червня 1999

Свято Матері

Шановні друзі! Інформація, яка поширювалась ЗМІ під час святкування Дня Матері, тільки частково відповідає дійсності. Саме тому це свято сприймається людьми по-різному. Хтось ставить до нього, як до нав'язаного згори, на кшталт радянських свят; хтось переносить на нього своє ставлення до колишнього Президента України, наказом якого День Матері став державним святом; хтось повірив, що воно прийшло до нас з Америки. Все це свідчить про нашу необізнаність. Споконвіку Свято матері у другу неділю травня люди відзначали, як день Божої Матері, Матері Землі та Матері земної.

*"Ой, я маю три матері, та всі три хорошії
Три матері, три квіточки, як три красні рожі,
Перша мати — Непорочная, як лілея біла,*

*Із Дитятком — Немовлятком, Пречистая Діва.
Друга мати — це найкраща на світі країна.
Земля наша, наша славна Ненька-Україна.
Третя мати — що ж про неї гарного сказати?
Це ласкава, люба, мила, рідна моя мати.
Ой, маю я три матері, та всі три хороші.
Три матері, як три квітки, як три красні розжі."*
(Народна пісня.)

За радянських часів це свято було заборонено, але Українська Церква його зберегла. Традиційно у цей день відправляють служби, присвячені Божій Матері, та поздоровляють жінок-матерів. Бо, створивши за своєю подобою першого людину, Бог для подальшого продовження людського роду обрав Співтворцем не Ангела, а земну жінку, котра виношує у своєму лоні дитину, у яку при народженні Бог вдихає душу. Тому Свято Матері є духовним.

Взагалі, травень є місяцем Божої Матері, то не пізно відсвяткувати День Матері у будь-який день травня, якщо цього не зробили 13—го.

Про те, як його святкували наші предки, розповідь далі. Вона — з народних джерел.

У травні, коли вишня мов наречена, вбирається у біле і яблуня красується у пишному вінку, приходять на землю світле свято. Стукає у кожную оселю, велику й малу, і, ставши на порозі, нагадує всім про призабуту мудрість віків — звичай вшановувати Материнську Долю. Тож другої неділі травня поспішали до рідної домівки діти щоб разом з ненькою обійняте яблуню, пригорнути вишневі віти й уклонитися вінку землі -барвінку:

*Спасибі тобі, Земле Тетяно, за те,
що рід людський увічнила:
бабусю у вишню возвела,
матінку яблунею назвала,
а сестру з калиною поєднала.*

Тут же закопували кусники хліба, гроші й зерно,

"щоб у добрі та спокої довіку бути". І потім йшли до хати, де за давнім звичаєм мали вшановувати матір хлібом та дарунками. Відчинивши двері, промовляли:

*Пороги, пороги, із вас — дороги!
Дозвольте ступити, матір обійняти,
Сиву голубоньку поцілувати.*

Мати зустрічала дітей, скропляючи їх свяченою водою:

*Вода до ніг — на долю,
вода до рук — на щастя,
вода на поріг, щоб у достатку жив наш рід!*

Син подавав свій дарунок (хусточку, чобітки, або черевички) зі словами:

*Нене-горличко, сива ластівко,
сонце ясне є, усміх дня,
Ви прийміть цей дарунок, матінкою*

Мати з великою пошан о приймала дарунки і клала їх на стіл поряд з хлібом:

*Хліб на столі — доля в руці
щастя вітається,
доля — не цурається.*

І далі промовляла:

*Нехай люди бачать, а онуки вчать,
матір поважають — честь бережуть.*

Не забувала про матір і донька. Побіля братових дарунків лягала сестрина вишиванка — голубе з жовтим по білому. Нитки добирались у святкові дні, а сплітались у візерунок у Чистий четвер: "щоб мали наступальну силу від лихого ока і слова". Не було на тій вишиванці традиційного чорного кольору:

*Нехай матуся на сім світі добро творить
та до вишині і яблуні ходить*

Окрім дітей, вітали господиню рідня, чоловік. Добрим знаком було дістати від чоловіка ложку, коралі, сон-траву, як символи життєвої снаги, надійності і спокою. Та найкориснішим вважалося зібрати вранці росяні пелюстки яблуневого цвіту і потай, з-за спини, обсипати

ними жінку. Це оберігало її від хвороб, возвеличувало у материнстві.

Ті діти, що не могли з певних причин приїхати на свято, передавали матері свої вітання, а у себе дома ставили перед образом Богородиці свічку і просили:

*Вічко, свічечка, світи,
На матінку укажи,
В щасті-долі щоб жила,
Здоров'ячко берегла".*

А ще мали за звичай зберігати зрізані на Мамин день яблуневу й вишневу гілочки.

Щодо цього є легенда про матір ТБ доньку:

"Вони йшли лугом і дуже гарно співали. Обидві вродливі. Люди про них казали: "Спів — від Бога, краса — від землі. Таке рідко кому випадає, а тут і передати нікому: дітей-онуків немає". Не раз бідкалась стара: "Я б і серце своє віддала, аби онучків мати". А донька лише, мовчки, кивала головою.

Переказують, що ці прохання почув Вітер-старець, який всі таємниці знав, і звістив він жінкам, що по смерті матимуть те, що хотіли. Згодом таки здійснилося це віщування, але як! Старша, яка могла б стати бабусею, у вишню перетворилася, зі своєї кривці ягідки родить і серце у зернятку — камінчики ховає. А донька, у житті, діточками обділена, дісталася їх, як яблунею стала...

Певне, тому цього дня на материнських могилах з'являються дві гілочки — вишнева і яблунева, поставлена у склянку з водою та зерном. Запалюють діти свічку й тихенько схиляються над нею з лівого боку — "від серця". Горить вогник, і душу зігріває згадка про найріднішу і найдорожчу людину.

По-різному вшановують матерів в інших країнах. У1910 році молода американка Анна Джервіс, яка рано втратила матір і боляче пережила цю трагедію, вирішила відзначати День Матері в школі, де вчителювала. Вона помітила, що в тих родинях, де матір поважають,

проблемних дітей не буває, (учні, і їхні батьки з радістю підтримали ініціативу вчительки. Через чотири роки потому вони звернулись до Конгресу США та Президента Вільсона з проханням встановити аналогічне державне свято. У 1914 році Конгрес США видав декрет про щорічне святкування Дня Матері у другу неділю травня.

Невдовзі його узаконило ще чимало країн: Швеція, Норвегія, Данія, Німеччина, Польща. Так цей день став Міжнародним Святом.

Україна в той час не мала своєї державності, але Союз Українок Галичини звернувся до громадян із закликом встановити Свято Матері. Відгукнулися культурно-просвітницькі організації. З 1929 року у другу неділю травня по всій Україні матері отримували подарунки від близьких та поздоровлення від друзів. Але у 1939 році, з приєднанням Галичини до Радянської України, були заборонені Союз Українок і свято Матері! У дев'яностих роках в Україні відродились Союз Українок і святкування Дня Матері. Проте воно офіційно проводилось тільки на рівні громадських організацій. І лише у 1999 році, після звернення Світової Федерації Українських Жіночих Організацій (СФУЖО) до Президента України Леоніда Кучми, Свято Матері за президентським наказом стало державним святом.

Я вірю, що прийде час, коли День Матері знову стане святом родинним, коли усвідомлять, нарешті, люди Заповідь Божу: "Шануй батька і матір твою, щоб тобі було добре, і щоб ти довго прожив на Землі."

"Світлиця" № 37, 2 червня 2006 с.2

Вишиванка.

У Луцьку щойно побачила світ книга Віктора Давидюка "Концепції і рецепції".

Можливо, я не стала б привертати до неї вашу увагу, як би останнім часом не доводилось чути від молоді бажання мати вишиту сорочку. Але не куплену, а

замовлену, або зроблену власноруч. Ознайомлення зі змістом вище названої книги дає можливість зробити срочку-вишиванку, дотримуючись національних традицій.

Автор розповідає про випадок, коли на спині сценічної чоловічої свити було вишите дуже колоритне зображення Великої Матері, більш відоме як Берегиня. Зміст цього зображення відомий. На ньому правдоподібно змальовано процес виходу дитини з материнського лона. Подібні орнаменти доречні на подушках, або жіночій сорочці, бо в них вкладено побажання щасливого завершення пологів. Чи вдягнув би чоловік ту свиту, якби знав, що на ній зображено? Відмовився б він і від сорочки, з орнаментом, що не відповідає його віку, сімейному стану.

Подібні випадки трапляються, на жаль, і з дівочими сорочками, коли їх орнаментовано за правилами парубоцьких сорочок, або одружених жінок. Частіше таке буває при створенні на промислових підприємствах сценічних чи колективних костюмів у стилі фольк. Тут – одна-єдина порада: **не чіпай того, чого не знаєш**. Існують готові зразки, музейні і приватні колекції. Бери і використовуй. Але, якщо зразки – повоєнні, то нема гарантії відсутності прикрих помилок. Вони стосуються не лише еkleктики (поєднання різних стилів), а й часткової емансипації жіночої та фемінізації чоловічої сорочки.

Знання про те, як оздоблювати чоловічу, а як жіночу сорочку, традиційно передавалося від матері до дочки. Тому до середини ХХ ст. не існувало питання чоловічих і жіночих узорів та правил їх розміщення на сорочці. Кожна жінка була фахівцем у цій галузі.

Жіночі сорочки здавна прикрашалися узорами у вигляді хвильок, зигзагів, зубців, пружків, діагональних разків, квіток та квіткових розеток. Чоловічі – стрічковими орнаментами з ромбів, квадратів, прямих хрестів, стилізованих дубових чи букових листочків.

Якщо в жіночих сорочках орнаментувався переважно

комірець, рукав та поділ, то в чоловічих – комірець і груди. В усьому цьому закладався якийсь зміст, який відновити навряд чи вдасться.

Дехто припускає, що орнаментування відіграє оберегову роль, а тому прикрашалися ті частини одягу, які вважалися рубіжними для проникнення злих духів у тіло людини. Але достовірної інформації про це, переданої на рівні легенд, нема.

Упродовж ХХ ст. вишиванки, як правило, були невід'ємною частиною весільного вбрання, а також одягалися на свята. Весільна сорочка зберігалася все життя, її тримали на смерть. Вважалося, що без весільних сорочок на тому світі подружжя не зможе впізнати один одного. Цієї традиції дотримувалися і у нас на Донеччині, про що я дізналась під час етнографічної експедиції до Ново-Азовського району.

Пані Надія Сукова з Донецька також розповідала, що коли у дитинстві вона тяжко захворіла і мати не була певна, що дитина житиме, то почала вишивати для немовляти сорочечку на поховання, щоб впізнати на тому світі своє дитятко, коли помре сама.

Отже, вишита сорочка, як ідентифікуючий атрибут святкового і поховального вбрання, – явище доволі відоме. Окрім того, сорочка-вишиванка була своєрідним паспортом, який узором, технікою виконання, кольором оздоблення свідчив про місцевість, сімейний стан і вік її власника. У ХХ ст. для українців вишита сорочка стала свідомством національної та людської гідності. У мордовських таборих українки відмовлялись носити номери. Голодовкою виборюючи право на вишиті комірці, хусточки, чим і відрізнялись від інших. А в'язні-чоловіки переховували вишиванки, або рушники, які їхні матері та дружини клали у вузол серед обов'язкових речей.

"Посестри" серпень 2008

«Полуботчишина сорочка»

Полуботківський орнамент віддавна поширений в Україні. Хотілось знати його історію.

І от несподівано така знахідка. Гортаючи сторінки журналу "Наше життя", натрапила на допис пані Любові Волинець "Полуботчишина сорочка". Вона знайшла опис самої сорочки у слов'янському відділі Нью-Йоркської Публічної Бібліотеки, де зберігаються видання Української Академії Наук, Харківського університету та ін. Ця "стаття під заголовком "Полуботчишина сорочка" появилася у збірнику ч.6, Харківської науково-дослідчої катедри історії української культури 1927 року. До статті були долучені чорно-білі світлини. Автор Степан Таранушенко – відомий мистецтвознавець та етнограф. Ціль статті про Полуботчишину сорочку була перевірити, чи можна цю сорочку зачислити до українських старовинних пам'яток" – пише Любов Волинець.

Але давайте спочатку пригадаємо деякі факти з життя гетьмана Павла Полуботка.

Павло Полуботок народився близько 1660 року.

Він був чернігівським полковником від 1706-1722 року. Після смерті гетьмана Івана Скоропадського Павло Полуботок став наказним гетьманом.

Від самого початку його влади тяглась боротьба між гетьманським урядом і Малоросійською Колегією. Закінчилось тим, що гетьмана Павла Полуботка було викликано до Петербурга і там Петро 1 наказав його ув'язнити в Петропавлівській фортеці, де він і згинув у 1724 році.

Жінку і дочку Гетьмана було також страчено.

Що ставалося з майном ліквідованих гетьманів та козацьких старшин? Звичайно московський уряд усе конфіскував і прислав спеціальну комісію, яка дуже точно описувала та реєструвала всі речі. Іноді ближча й дальня родина зверталась до суду, щоб одержати конфісковані речі.

Як було з майном гетьмана Павла Полуботка, невідомо, але сорочка, про яку мова, дісталась до рук нащадків гетьмана, а саме графіні В.В. Капністової. Вона жила в селі Михайлівка тоді Лебединського повіту та, крім Полуботчишиної сорочки, мала велику колекцію пам'яток української старовини.

1902 року в Харкові під час XII Археологічного з'їзду була організована виставка. На ній було зібрано і систематизовано величезну кількість дуже цінного наукового матеріалу.

У відділі “Історичні старовини” було експоновано колекцію гр. В.В.Капністової і тут, поміж іншими предметами, була виставлена сорочка. В каталозі виставки, як пояснення до цього експонату, було написано: “сорочка жінки Павла Полуботка з домашнього полотна, вишита шовком”.

Після виставки сорочка повернулась до власниці і там була до революції.

1918 року в місті Лебедині була організована виставка української старовини і тут знов виставлялась Полуботчишина сорочка.

Після закриття виставки сорочку повернули до власниці. Несподівано дім, в якому знаходилися пам'ятки старовини і мистецтва загорівся (якось дивно, що вогонь супроводить і часто нищить наші культурні пам'ятки). На щастя, сорочка врятувалась, але згоріло там багато цінних пам'яток. Між іншим, згоріли картини Тараса Шевченка, бо гр. Капністові походила з Ренінів і Тарас Шевченко малював її, коли вона була ще дитиною.

Полуботчишина сорочка врятувалась і дісталась до щойно організованого музею в Лебедині. В залі килимів вона була пришита до одного з виставлених килимів.

У 1919 році під час розгрому музею сорочка зникла.

Ще 1902 р. Полуботчишина сорочка звернула на себе увагу глядачів. Полтавське губернське земство замовило з

неї копію і цю копію було виставлено в Полтавському державному музеї.

При Полтавському земстві існував кустарний склад, який мав завдання давати населенню Полтавщини підробіток через відродження старовинних високохудожніх традицій українського килимарства, вишивання, керамічного виробництва, різьбярства та інших галузей художнього кустарного промислу в точних копіях старовинних зразків або модернізованій переробці їх.³

І так мотиви Полуботчишиної сорочки почали вживатися на кустарних виробках, найчастіше на чоловічих сорочках. Отже цілком зрозуміло, що орнамент із сорочки гетьманської дружини дуже скоро розповсюдився по цілій Полтавщині, а згодом і по цілій Україні.

Сорочка прикрашена кольоровими тасьмами (смужками), нашитими на швах і на не швах. Ці нашивки – в трьох кольорах: карміново-червоній, синій і оливково-зеленій.

Поділ сорочки обшитий синьою тасьмою (верхній) та червоною (нижній).

Нижні шви рукавів обшиті оливково-зеленою тасьмою. Краї рукавів, комір, пазуха оторочено червоним шнурком.

Тепер переходимо до найголовнішої частини сорочки – орнаменту. Автор статті описує його так: “Сорочка окрім кольорових нашивок має ще багаті прикраси з вишиванок. Шитво виконано шерстю (вовняною ниткою) та шовком/

Виключно шерстю (червоною та зеленою) – рукава й поділ. Самою зеленою простенькі мотиви, що супроводять червоні нашивки на швах.

Головна вишивка на грудях виконана півхрестиком

³ Таранушенко Степан «Полуботчишина» сорочка. СВ: Харківська науково-дослідча кафедра історії української культури. Збірник. Том 6, 1925, стор. 365.

шовком та шерстю переважно у вишнево-червоних та синіх тонах із додатком у невеликих дозах темно оливкового та палевого тонів. Підкреслено це сполучення червоно-синіх у центральній частині нагрудної вишивки (“павуки”).

В широких бокових полях (квадратики) палеві й сині площинки йдуть на перемінку в діагональному напрямку рядками.

Схематичні “квіточки”, що закінчують вишивку внизу, виконані в оливкових та палевих барвах”⁴.

Отже вишивка на грудях складається з п’ятикутника, обернутого гострим кутом додолу.

Головний елемент вишивки – це “павук”, який йде двома смугами по боках розрізу і сполучується з собою нижче розрізу.

Краї облямовані квіточками. Кожна квітка має стебло, саму квітку і закінчується “вусиками”

Більша частина оконтуровки виконана шовком (темно-цинамоновим), менша – шерстю.

Так само й заповнення контурів вишито здебільшого шовком.

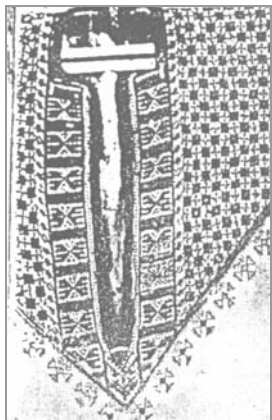
Рукав вишито на цілу його довжину симетрично на два боки. Вишивка на кінцях рукава має криволінійний меандр.

Верхня вишивка на подолі сорочки складається з “баранячих рижків”. Весь орнамент чисто геометричний." Сам автор зазначив, що “оздоблення сорочки дуже ефектне і справляє пишно-урочисте враження”⁵.

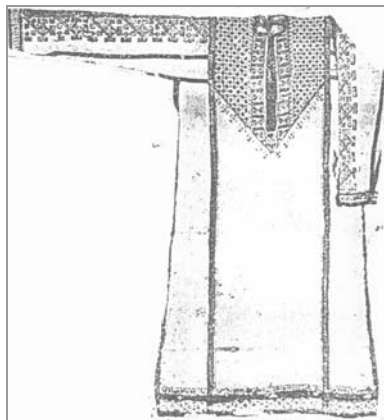
Сайт Poshtovh.org.ua

⁴ Там же, стор. 367.

⁵ Там же, стор. 367.

Вишивка на пазушці
"Полуботчишиної сорочки"

Загальний вигляд сорочки
дружини П. Полуботка

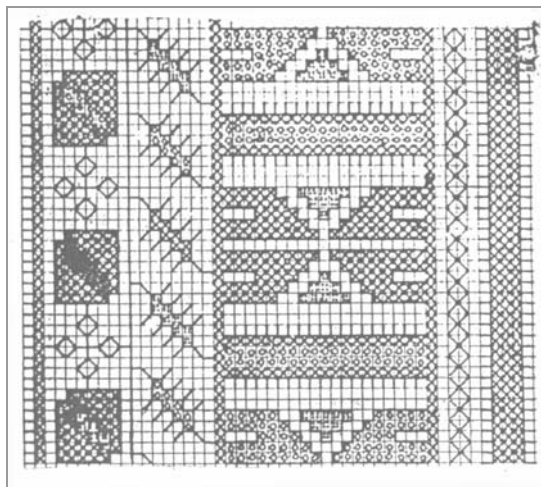
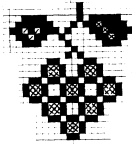
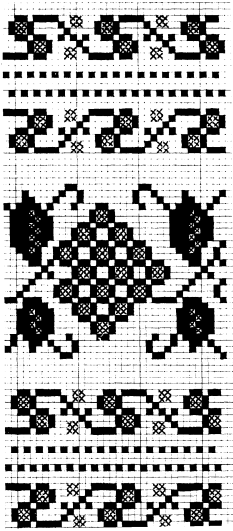
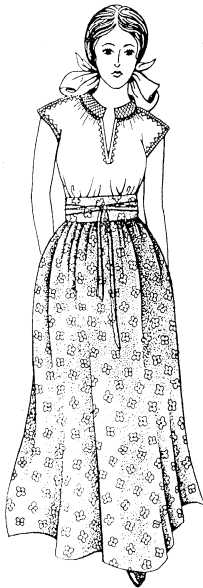

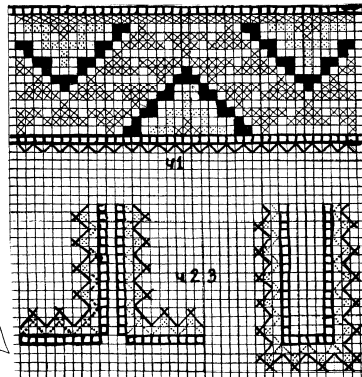
Схема орнаменту на пазушці
Вишивати нитками:
х – синіми, о – червоними, :: – оливковими.

Блузка з Полтавщини

Блузка з бойківської
вишивкою

Жіноча сорочка

Сьогодні до мене звернулася дівчина, яка читає нашу сторінку, з питанням: "Якою має бути дівоча сорочка?". Я їй відповіла. Пропоную цю відповідь і вам. Там є і про чоловічі сорочки.

В кожній етнічній групі, навіть, родині є свій орнамент. Можна дізнатися про це з пісень вашого краю. Наприклад, у весільній пісні, яка виконувалася після обряду комори, є такі слова:

Та казали вороги-люде,
Що Олюся нечесна буде.
Аж вона чеснесенька,
як ружа повнесенька.

А під час весілля дівчина враз стає калиною:

У лузі калина
Весь луг закровила,
Доброго батька дитина
Весь рід звеличила.

Проте під час перезви, коли запрошують у гості до батьків молодого, батькові молодої вже дякують за м'ятоньку.

Дякуємо тобі татоньку
За твою шудрату м'ятоньку.

Відчуваєте, як символіка дівчини та молодиці змінюється залежно від її статусу.

Згадані квіткові символи складають основу орнаментів на рукавах дівочих та жіночих сорочок.

Великі квіткові узори дівочих сорочок нагадують цвіт шипшини, яку в народі й назвали ружею. Подібні до них, але із загостреними пелюстками - рути (це вже не для дівчини), заломлені у вигляді меандра зелені стебла біля неї - м'яти; зовсім дрібні квіти у вигляді суцвіття - калини.

Одружена жінка у піснях - ягода, пава, перепеличка чи якась птаха. Зображення квітів, птахів на рукавах одруженої жінки тає бути парним.

Поширений мотив двох квіток, що ростуть з однієї

гілки.

Злиття двох ідентичних узорів у вигляді квіток чи звичайних ромбів характерні як для жіночих, так і чоловічих сорочок. Тільки у жіночих вони розміщуються на рукавах, а в чоловічих - на грудях. Власником такої сорочки може бути одружена особа.

У новітні часи почали орнаментувати й пазухи жіночих сорочок, бо ж вже ходять без корсету чи кептаря. Зображення ягід та птахів увійшло в традицію декорування й цього елемента жіночої сорочки.

Узагальнюючи скажу, що жіночі та дівочі сорочки здавна прикрашалися узорами у вигляді хвильок, зигзагів, зубців, пружків, діагональних разків, квіток та квіткових розет. Для чоловічих властивий ромб, квадрат, прямий хрест, стилізоване дубове чи букове листя, а останнім часом і ружі.

Сайт poshtovh.org.ua

З роси та води, Майстрине!

У краєзнавчому музеї відкрилась виставка творів майстрів Донеччини. Мою увагу привернув рушник Олени Шуригіної, виконаний за мотивами російських рушників з використанням дуже складної техніки, що має назву – “роспись” російською мовою, або “штапівка” українською. Мотиви – російські, шви - відомі як в Росії, так і в Україні, а от компоновка орнаментів не є традиційною. Вона не притаманна ані російським, ані українським рушникам. Навіть, поєднання геометричних орнаментів з зооморфними, антропоморфними або рослинними, відоме в Росії, не робить цей рушник російським. І в той же час він – не український.

Рушники, закомпоновані таким чином, зустрічаються на Донеччині. Іноді вони виглядають достатньо привабливо, та от знавцями традиційного українського мистецтва позитивно не сприймаються. Олена Анінівна знає про це, але продовжує компоновати

орнаменти на своїх рушниках так, як може. Саме “як може”, а не “як хоче”. У тому переконала мене розмова з майстринею. Та про це далі.

Маму Олени Анінівні разом з батьками та односельцями насильно перевезли у 1933 році з Росії (с. Ланск Костромської області) до України у вимираюче з голоду село “Криве озеро” Одеської області (нині Миколаївської). На переселення згоди не питали. Людей, навіть, не попередили, що їхні домівки будуть знищені. Ті, що втекли з “Кривого озера”, повернувшись додому побачили попіл на місці рідних хат. І по-сьогодні с. Ланск в Росії не відродилось.

Село “Криве озеро” зустріло переселенців тишею. У хатах - трупи, у коморах - пусто. Загортали мертвих у рядна і ховали. Навколо - степ: дерев для трун не було. Люди поступово обжились, оволоділи українською мовою. Діти, що вже стали дорослими, вважали себе українцями. Мама Олени Анінівни також вважала себе україною, але коли прийшов час, записалась росіяною. Згодом одружилась з росіянином й переїхала до Донецька. Тут і народилась у них донечка Оленка. Улітку дитину відправляли до бабусі. Лікарі порадили для поліпшення зору займати дитину роботою, що потребує навантаження на “непрацююче” око. Бабуся закрила Оленці “працююче” око, в руки дала голочку і почала вчити вишивати дрібненьким хрестиком. За роботою розважала малу спогадами про молоді роки, про своє весілля, про звичаї свого краю та народу.

В родині бабусі вже спілкувались українською, тож Олена Анінівна з дитинства опанувала українську мову, але виховувалась на російських традиціях. Закінчила школу, інститут. Отримала професію інженера-механіка. Працювала за фахом. Одружилась. Народила двох донечок.

Про вишивку згадала коли, пішла з роботи, бо перестали платити. Тепер Олена Анінівна працює

методистом у відділі декоративно-прикладного мистецтва та технічної творчості палацу молоді “Юність”, а вільний час віддає вишивці. Знайшла свій стиль. Її твори не сплутаєш ні з чийми. До душі - російські орнаменти. Але щось заважає майстрині вставити кумачеву стрічку в рушник, оточити сюжетний малюнок каймою або орнаментом, як традиційно це робили росіянки. “Не можу” – говорить Майстриня, та так категорично, наче їй пропонують щось не сумісне з її ментальністю. Як зробити, щоб рушники, виконанні нею технічно складно та бездоганно, заспівали таку пісню, яка б відчинила двері Національної спілки майстрів народного мистецтва України? Що ж порадити майстрині?

На думку приходить старокиївська легенда Наталени Королеви про її предка графа Лансерда - іспанця, що народився на Волині, виховувався і жив в Україні. Він на все життя запам’ятав розповіді батька про Іспанію. Вони збуджували гарячу кров, гнали геть з України, але середовище, рідне з дитинства, спогади про бабусю, яка його виховала, не відпускали. Шукав розради у відчайдушних забавах. Та це не врятувало. Молодий граф захворів. Життя згасало. Лікарі не могли зрозуміти від чого гине молода здорова людина. Тільки сам граф знав, що з ним коється, але не знав як врятуватись, як поділити себе між двома країнами. Та ось, онук знайомого дідуся, бавлячись під вербою, зробив невеличку копанку, з якої несподівано фонтаном забила вода. Тією незайманою водою йвилікували хворого. На честь українського хлопчика Самійлика на місці копанки граф спорудив фонтан. Він і досі стоїть у Києві на Контрактовій площі. Його називають “Самсон”. Самсон дитячими руками розриває левову пашу, з якої б’є цілюща вода.

Ким,вилікувавшись, відчув себе граф - українцем, чи іспанцем - довідайтесь самі, прочитавши “Старокиївські легенди” відомої української письменниці XIX ст. Наталени Королеви.

А Олені Анівні Шуригіній побажаємо також знайти свою незайману воду. Віremo, що оригінальне рішення проблеми прийде.

З роси і води Вам, Майстрине!

“Світлиця” № 50, 4 серпня 2006

“Все життя у шитті, і життя як шиття”

Донецькому обласному художньому музеї відкрилась виставка “Лідія Задорожна та її учні. Вишивка.”

В Україні донецьку диво-вишивальницю ще знають дуже мало. Виною цьому – її надзвичайна скромність, яка не дозволяє спішити виставляти свої власні твори. Вироби її учнів донеччани щорічно мають можливість бачити на конкурсах декоративно-прикладної і технічної творчості учнів професійно-технічних училищ. А одягом, декорованим вишивкою, однієї з учениць Лідії Задорожньої милувався законодавець моди - Париж. Лідія Павлівна пишається своїми ученицями, пам’ятає всіх дівчат, для яких заняття вишивкою в училищі стали святами. Розповідає про них Лідія Павлівна з любов’ю, а “любові в ній більше ніж її самої”. І справді, з перших хвилин спілкування з нею потрапляєш у полон сонячного світла її душі. Тепла тональність голосу, мудрий погляд, щира усмішка, доброзичливе серце – все це гармонійно поєдналось в одній людині.

Народилась Лідія Павлівна Задорожна у 1944 році в Запорізькій області. У 1948 разом з батьками переїхала до міста Катик (нині Шахтарськ) Донецької області. Опинилась в українському середовищі. “Всі розмовляли українською. Жінки, зазвичай, вишивали, кожна знала кілька швів. Я ще була мала, але мама збирала мені тормозок, брала за ручку і вела до котроїсь з жінок на кілька днів у науку” – згадує Лідія Павлівна. Не вважали мама та й мала Ліда, що шиття і вишивка є професією. Адже в українській родині кожна жінка повинна була вміти це робити. Тобто, мама просто виховувала доньку.

Але час зробив своє: захоплення стало професією. У Краматорському технологічному технікумі отримала професію техника-технолога швейного виробництва, і з 1966 року почала працювати майстром виробничого навчання в училищі № 131 м. Донецька. І понині, вже 40 років, працює там.

На все життя запам'ятала Лідія Павлівна уроки жінок-вишивальниць з Шахтарська. Забула їх імена (була ж ще маленькою), та не забула назви швів і техніку їх виконання. Лідія Павлівна згадує, як вчили її вишивати “полтавською гладдю”, хрестиком - “гречечку”. Зверніть увагу на цей спогад майстрині. Адже, мова йде про стародавні українські шви і орнаменти, поширені на Донеччині в українському середовищі.

Так, “гречаний” орнамент, запозичений з тканих настільників, використовувався жінками для оздоблення рушників і настільників, якими накривали стіл на свято “Преображення Господнє” – “Спас”, а також “Успіня пресвятої Богородиці”. А на “Різдво” і “Великдень” стіл застеляли настільником, на якому графічно зображені символи Христа. Такий настільник називали “Хрестовий” або “Великодній”. На дні Святої Трійці, Святого Духу, П'ятидесятниці столи застеляли настільником “огірковим” (за назвою орнаменту, що нагадує грядку з огірками”). А настільник “віконце” використовували на свято “Водохреще Господнє”, “Богоявлення”, “Стрітіння Господнє”. Існує ще кілька десятків орнаментів, які використовувались народом за призначенням. Всі орнаменти у кожному регіоні мали своє графічне рішення і техніку виконання, тому і набули у науковців регіональні назви, але народ спеціально не творив кралевецьких, полтавських, буковинських тощо виробів. Гійом Боплан у 1651 році в книзі “Опис України” так характеризував українців: “Взагалі всі вони в достатній мірі розумні, але працюють виключно над тим, що практично корисне і

потрібне...“. Отож, і мама Лідії Павлівни відчувала, що буде потрібне її донечці.

Можливо, саме завдяки захопленню вишивкою Лідії Задорожньої, в училищі № 131 15 років тому з'явилися групи “Кравчиня легкої сукні і художньої вишивки”. Народні майстрині вчать вишивати, та не дають посвідчень про освіту, а в Краматорському технікумі вишивати не вчили. Тож, щоб дати дозвіл на викладання художньої вишивки, керівництво училища направляє Л.П.Задорожню в Ленінград, де вона закінчує курси і отримує потрібний документ. З того часу училище № 131 стає унікальним навчальним закладом в Донецькій області, де можна отримати професію вишивальниці.

У 1997 році Міністерство освіти присвоїло Лідії Павлівні звання “Відмінника освіти України”, а Національна спілка народних майстрів України у 2005 році - “Майстра художньої вишивки України”.

Виставка в Донецькому художньому музеї репрезентує біля 100 робіт Лідії Задорожньої та її учнів з училища № 131: моделі народного та сучасного одягу, декорованих вишивкою - для жінок та дівчат; набори серветок, настільники, рушники, картини-мініатюри – для використання у побуті та під час весілля; вишиті підборіддя, сорочечки та суконки на хрещення дитини - для немовлят.

Милують око дивної краси вишивки – неперевершені взірці мистецького смаку й майстерності. За надану можливість відвідувачам виставки познайомитись з багатими надбаннями одного з найдревніших видів народної творчості треба подякувати керівництву музею та його науковим співробітникам. Хочу додати, що саме в художньому музеї завжди можна отримати кваліфіковану консультацію з питань мистецтва та традицій. Після спілкування з директором музею Галиною Чумак, заст. директора по науковій роботі Мариною Третьяковою, науковими співробітниками

Валентиною Козловською, Тетяною Кошелевою, головним охоронцем фондів музею Людмилою Куліненко почуваш себе не делітантом, а творцем: з такою увагою і повагою вони ставляться до аматорів. Тільки завдяки їм стала можливою виставка Л.Задорожньої та її учнів в одному з престижних виставкових залів Донецька.

«Світлиця»» №37, 2 червня 2006

Майстер іконопису

В Художньому музеї 28 липня відкрилась виставка творів вінницького художника Олександра Ковальчука. Привертає увагу велика колекція ікон на склі, виконаних автором за зразками творів народних майстрів XVIII, XIX століть. Ол. Ковальчук повторив твори **різних** іконописців минулого, але ми того не відчуваємо. Перед нами ікони **одного** майстра – Олександра Ковальчука. Це явище художник пояснює так: "В духовному мистецтві зберігається найцінніше, що в нас є – це краса, відшліфована часом. На його прикладах треба вчитись, але для того, щоб знайти власну мову, треба з цим прожити."

Глядача з "першого погляду" вражає декоративність ікон, а вже потім, при уважному знайомстві, – їхній глибинний зміст. Впадає в око умовність, спрощеність, символічність та узагальненість зображення. Вони дають простір для уяви і разом з тим діють на духовне чуття людини, що зберігається у підсвідомості. Ікона розрахована як раз на оце друге бачення. І це є – перевагою іконописного зображення над натуралістичним.

В християнській іконографії першочергову роль відіграють сюжетні зображення. Олександр Ковальчук надає перевагу сюжетам, найбільш улюбленим українцями: "Ісус Христос на хресті", "Богородиця", "Св. Юрій", "Св. Миколай", "Козак Мамай".

Є ще одне, що виділяє нашого гостя серед художників України: він є одним єдиним в Україні майстром іконопису на склі і водночас майстром текстилю

(гобелен, батік).

Гобелени Ол. Ковальчука монументальні за формою, розміром, змістом. Техніка ручного ткацтва не дає права на помилку, потребує точності думки, руки та ока, внутрішньої зосередженості, зовнішньої дисципліни, не кажучи вже про такі суто людські якості, як охайність і терпіння. Всі ці риси притаманні художнику Олександру Ковальчуку. На превеликий жаль ми не побачили його твори, виконані у техніці батіка, але надіємося на зустрічі у майбутньому на виставкових майданчиках Донеччини.

"Донеччина" № 52, 2008

Чи потрібна картинна міні-галерея в загальноосвітній школі?

27 лютого у холі ліцею "Меркурій" відкрито експозицію "А ми ж тую калину та й піднімемо!", присвячену мозаїчному комплексу "Школа" та його творцям – художникам, які у 1965-66 рр. працювали у Донецьку під керівництвом Григорія Синиці.

Такі галереї не є новиною. В інтер'єрі Київської політехніки знаходиться кілька десятків мозаїчних картин Григорія Синиці. У холі одного з корпусів того ж КПШ Григорій Марченко створив картинну галерею ім. В. Кушніра. Олександр Коровай зібрав чималу колекцію картин і розмістив їх у холі ЗОШ № 5 м. Івано-Франківська, де тоді працював. Василь Парахін картини не збирав, а створив власну мистецьку школу в ЗОШ села Журавники на Волині. Саме ці художники працювали тут 44 роки тому. Їх було дев'ять: Григорій Синиця, Алла Горська, Віктор Зарецький, Галина Зубченко, Іван Кулик, Надія Світлична, Олександр Коровай, Геннадій Марченко, Василь Парахін. Шестеро – у поза світах.

На відкриття експозиції в ліцеї приїхали О.Коровай (з Івано-Франківська) та Геннадій Марченко (з Києва). Василь Парахін приїхати не зміг.

Можливо у когось виникло питання : *"А чи потрібні*

картинні галереї у навчальних закладах та установах, діяльність яких не пов'язана з мистецтвом?"

Духовного, естетичного, патріотичного виховання мистецькими творами торкатися не будемо. Ці питання – позадискусійні. Але є ще один аспект, який традиційно залишається непоміченим.

Колись бабусі-знахарки, яких в Україні називали "планетарками", збираючи у певні дні і години лікарські зела, добре *відчували* з яким кольоровим спектром пов'язана кожна квітка, і який орган тіла людини добре нею лікувати, бо *відчували* який кольоровий ритм випромінює кожен орган людини.

Сьогодні і фізики навчилися "бачити" біополе. Воно буває у вигляді різнобарвного світіння – аури і відбиває стан психіки людини: байдужість мигтить сірим, гнів спалахує червоно-чорним, інтелект світиться жовто-золотистим, духовність - голубим. Таким чином, блакитно-жовтий колір аури - це колір інтелектуально і духовно розвиненої людини. Наші предки побачили в ньому національний символ.

Сучасна наука про відчуття випромінювання (радіоестезія) стверджує, що на емоційні ритми має вплив електромагнітне поле, яке оточує людину. Це знали наші далекі предки. Так звані "передавачі кам'яного віку" - кам'яні кола, дольмени й менгіри⁶ були генераторами акустичних та електромагнітних коливань. І хоч енергія випромінювання кожного окремого каменя була невелика, але точне розташування всіх каменів разом, *форма* кола, *форма* дольменів, *матеріал*, з якого вони виготовлені, *орнаменти* на стінах камер створювали могутній енергетичний потік, який біологічно впливав на людину: або руйнівню (при частоті коливань 3, 16, 35 гц -

⁶ Дольмени - стародавні поховальні споруди у вигляді величезних кам'яних брил і плит, поставлених вертикально й перекритих зверху кам'яною плитою.

Менгіри - неотесані довгасті камені, поставлені вертикально.

інфразвуковий діапазон), або лікувально (на ультразвукових частотах). Саме орнаменти - зубчасті лінії, зигзаги, концентричні кола, спіралі були отими підбудовними контурами, за допомогою яких "підганялися" потрібні частоти випромінювання.

Один з найдавніших і найпоширеніших мотивів - Праматір Світу, яка постаттю своєю нагадує Дерево Життя або трипроменевий знак трисуття. Це - універсальний оберіг - енергетичний резонатор, який проявляє себе на всіх електромагнітних хвилях діапазону людського біополя і невидимого для ока ультрафіолетового кольору (він оберігає людину від низьких енергетичних випромінювань, хвороб та патогенного випромінювання).

Тож не випадково у Маріуполі до ресторану "Аристократ" (бувний "Україна"), де нарешті знесли стіну, що закривала мозаїчне панно "Дерево життя" (автори: В.Зарецький, А.Горська, Г.Зубченко, Б.Плаксієв, Г.Пришедько), приходять люди зі проблемами здоров'я, щоб доторкнутися до магічних знаків, якими прикрашені гілки чудо-дерева. Власники будинку здивовані, але гостям дають можливість задовольнити бажання. При реставрації твору треба бути дуже обережними, щоб не порушити *форму, орнамент і матеріал панно* і тим не зруйнувати випромінюване поле.

Згадую, як спілкуючись зі працівниками крамниці "Рубін", де було мозаїчне панно "Жінка-птах", я дізналася, що поруч з ним, вони відчували себе дуже добре, а квіти – просто буяли. Чи зберегло панно ті цілющі властивості при перенесенні його на іншу стіну у "Макдонадсі"? Ні!!! Порушена триєдність *форми, орнаменту, матеріалу*.

Правий був Федір Достоєвський, стверджуючи: "Краса врятує світ, якщо спрямована на добро".

Та повернімося до експозиції у лиці "Меркурій". На відкриття я прийшла з магнітною рамкою, хоча вона не була мені потрібна, бо сама добре відчуваю зовнішнє поле, тому одразу ж стала на те місце, у якому, як виявилось,

найбільше позитивне випромінювання від картин. Це – саме той куточок експозиції, де можна **зняти психічне напруження**. А в навчальному закладі є безліч причин виникнення таких навантажень.

Тож відповідь на питання: "Чи потрібна картинна галерея в школі?" – однозначна: "Необхідна".

Сайт maidan.org.ua

Зустріч з поетом

У неділю, 31 травня, "Літературна вітальня" Донецької обласної бібліотеки ім. Н.Крупської приймала гостя – горлівського поета Миколу Джмілья.

Микола Джміль (Сергієнко Микола Олександрович) народився 1 квітня 1959 року у селі Отрадівка на Донеччині. Писати вірші почав ще у юному віці, але друкуватись – нещодавно. Його перша книга – «Долоні сонця» (2005 р.). Вона об'єднала в собі декілька збірок: «Любов до рідної землі», «Духовний заповіт», «Жаринки сонця», «Любов – гармонія життя». Друга книга – «Джерело Істини» (2008 р.). До її складу входять – збірки: «Урок історії», «Останній самурай», «Сон наяву», «Живі зерна», «Воскресіння».

На зустріч прийшли поети, композитори та люди, небайдужі до українського слова. Звучали вірші, музика, пісні. Читали свої твори всі присутні поети. А потім відбулася моя розмова з Миколою Джімелем.

– Пане Миколо, Ваші твори пронизує Любов до Батьківщини, Любов до Природи, Любов до всіх людей землі. Ці почуття сьогодні важливо відродити не тільки в українців, а й, взагалі, у людства. Чому Ваші вірші так довго чекають виходу в світ? Щось або хтось Вас стримує?

– Мене стримує чи навіть позбавляє сили те, що на тему духовності за всю історію розвитку людства написано тисячі й тисячі творів. Але ми ще й досі в духовності дикуни.

– Ваш твір "Останній час,..." – крик душі.

Ви пишете:

Ми — дикуни, неандертальці,

Безмозі голови, бездушні ланці!
Нема в душі у нас в Любов той віри,
Ніщо не пробиває товстелезної шкіри,
В яку та наша душенька вляглась,—
І всі мої зусилля — зась!

.....

Ніякий джміль вже вашу шкіру не прокусить
І навіть шершень признати свою поразку мусить!
І я, мабуть, не джміль — навозна муха,
Яка дзижчить, але ніхто не слуха
Дзижчання отого... Й женуть же геть,
Чи б'ють до смерті — краще смерть!

У цих рядках і розпач, і невпевненість у тому, чи розуміють Вас люди та чи сколихнуть Ваші твори добрі святі почуття в їхніх душах.?

– Один сучасний політик писав, що наш народ з нашою бездуховністю треба водити по пустелі значно довше, ніж Мойсей водив своїх співвітчизників. Не сорок, а всі чотириста років – для повного духовного відродження. І це теж Істина! Але Істина, яка лякає, бо не тільки ми з вами, не тільки діти чи онуки, а навіть правнуки наші не доживуть до того світлого майбутнього – духовного відродження.

– Тобто, потрібен час. І тільки?

– Ні! Має бути якийсь інший шлях, чи вихід. Має бути якийсь каталізатор, що може «спресувати» чи скоротити той величезний проміжок часу (чотириста або триста років) у більш-менш короткій термін.

– А що може стати таким "каталізатором"?

– Дехто вважає, що каталізатором має бути Краса, нібито вона тільки може врятувати світ взагалі чи Україну зокрема.

– Ці люди цитують Федора Достоєвського. Але ж він підкреслював, що краса врятує світ, якщо спрямована на Добро.

– І Краса, і Доброта, і Правда, і Справедливість є початком, але не відродженням повністю, бо вони – тільки

похідні частки від чогось більшого... А більшим є тільки Любов! Велика Вселенська Любов, вище від якої вже немає нічого, бо вона і є сутністю Бога!

– Нажаль, і в розумінні суті Бога відсутня єдність.

– Так! Своє дикунство, чи навіть навіженість, прикриваємо завісою словоблуддя, всілякими догмами чи забобонами. І чубимося, чубимося один з одним за ім'я Боже, забуваючи, що всі імена його є сутністю однієї Великої Вселенської Любові. Чубимось за храми, забуваючи, що Бог у кожного в душі, і що найбільший Храм Божий – це душа наша.

– Звідки у Вас отакі загострені почуття Любові до Батьківщини, Природи, всіх людей землі, Віра в Бога?

– Можливо, у цьому винне моє коріння: пращури, як по батьківській, так і по материнській лініях, були запорізькими козаками. Їхні прізвища – Лисенки, Ковизи, Кобирзи, Марусенки.

– Мені розповідала Ірина Курбацька про Вашу зустріч у березні ц.р. з учнями ясинуватської школи №6. Ви присвятили їм цілий день. "Ми були такі освітлені, окрилені", - згадує вчителька. Отже, Ваше слово доходить, діє. Ви кажете: "*Слова без дій – що попіл без вогню, що грім без блискавки і без душі – «Люблю»...*". А як давно Ви почали зустрічатися з молоддю?

– Ось уже сім років проводжу заняття духовності в різних навчальних закладах (від шкіл до університетів) України, куди мене запрошують.

– Ті заняття духовності, які Ви проводите, є Вашим посильним внеском у велику та святую справу духовного відродження всіх людей, воскресіння людських душ.

– Це – моя найбільша мрія.

Дякую поетові Миколі Джмелю і разом з ним за нас всіх молюся:

*"Дай, Боже, сили серце запалити і
людям принести той жар вогню".*

газ. "Донеччина", № 37, 12 червня 2009

ЗМІСТ

ПОДАРУНКИ ПРЕДКІВ.....	1
Українська звичаєва культура.....	3
Вплив уславлення на людину та Природу.....	7
Вплив українського національного одягу на здоров'я людини.....	11
Вплив руху на здоров'я людини і Природи.....	12
Кроки до істини.....	18
Мистецтво, успадковане від предків.....	18
Традиції та життєдайність етносу.....	22
Вузир-козир – книга буття українців.....	25
Орнамент – оздоба чи магія?.....	28
Свято Матері.....	32
Вишиванка.....	36
«Полуботчищина сорочка».....	39
Жіноча сорочка.....	45
З роси та води, Майстрине!.....	46
“Все життя у шитті, і життя як шиття”.....	49
Майстер іконопису.....	52
Чи потрібна картина міні-галерея в загальноосвітній школі?.....	53
Зустріч з поетом.....	56

**Мистецьке
науково-популярне видання**

ОГНЄВА Людмила

ПОДАРУНКИ ПРЕДКІВ

Комп'ютерний набір та верстка
Огнєва Людмила

Підписано до друку . Формат
Ум.друк.арк. . Друк лазерний. Зам. № .Наклад 100 прим.

Віддруковано у друкарні "Норд Комп'ютер" на цифрових
лазерних видавничих комплексах Rank Xerox DokuTech 135 і
DocuColor 2060.

Україна, м. Донецьк, 83003, вул. Разенкова, 6,
Тел.: (062) 389-73-82, 389-73-86

